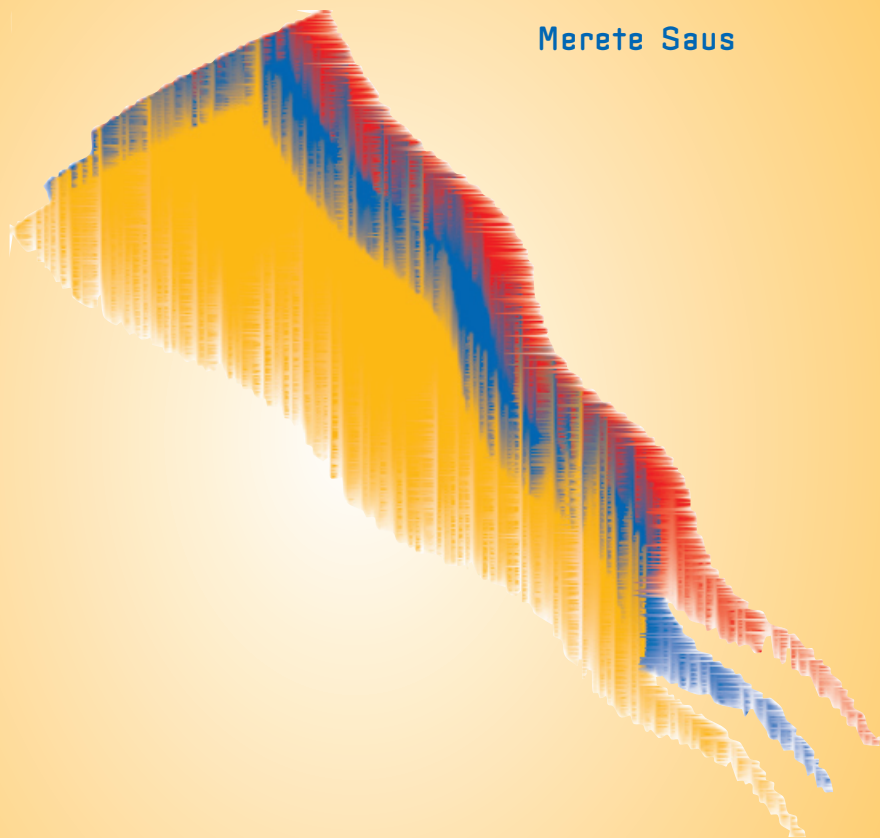

Det kyndige blikk,
det ukyndige blikk
og det døde blikk

Hefte 3
Kultur og barnevernsarbeid

2006

Merete Saus

SKRIFTSERIE
5 / 2006

Barnevernets Utviklingscenter
i Nord-Norge

Barnevernets Utviklingssenter
i Nord-Norge

Det kyndige blikk, det ukyndige blikk og det døde blikk

Merete Saus

2006

Barnevernets Utviklingssenter
i Nord-Norge

Forord

Dette heftet er ett av flere i en serie om «Kultur og barnevernsarbeid». Prosjektet er finansiert av Barne- og likestillingsdepartementet, og det er gjennomført ved Barnevernets utviklings-senter i Nord-Norge.

Heftene er utarbeidet etter en omforming av doktorgradsavhandlingen «Kontekstuelt barnevern – Barnevern i samisk kontekst» (Saus 2004). Avhandlingen er den første som er skrevet om barnevern i samiske områder, og den handlet om hvilke teoretiske og praktiske forankringer et kulturperspektiv i barnevernet burde ha. Det ble argumentert for at kulturell tilpasning i praksis er et kontekstuelt orientert barnevern. Heftet Det kyndige blikk, det ukyndige blikk og det døde blikk er basert på avhandlingen og er en forkortet versjon av utdrag fra avhandlingen. Formålet med omformingen har vært å formidle sentrale deler av denne avhandlingen til praksisfeltet på en konkret og tydelig måte. Omformingsprosjektet tar utgangspunkt i behovet for at forskningsbasert kunnskap blir tilgjengelig for praksisfeltet. Målet er at praksisfeltet skal oppleve en større nytteverdi av forskningen som er gjennomført. Prosjektet tar også som utgangspunkt at det er behov for kunnskap om arbeidsmodeller og litteratur hvor det legges vekt på de praktiske konsekvensene kultur har for barnevernsarbeidet.

Hensikten med dette heftet har vært å forenkle. Det har medført at noen resonnement og noe av bakgrunnsinformasjonen er utelatt. Dersom man er interessert i fordypet forståelse av tematikken henvises det til å lese den originale avhandlingen. Det er heller ikke en ambisjon med prosjektet å gi fullstendig oversikt over tema kultur og barnevern.

I dette heftet presenteres tre begreper hentet fra Jakob Meløes filosofi. Denne begrepstriologien har vist seg anvendelig for å synliggjøre hvordan barnevernet skal kunne møte mennesker fra andre kulturer på en respektfull og fornuftig måte.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	2
Innholdsfortegnelse	3
Innledning.....	5
Å se.....	6
Å ta hensyn til kontekst – bruk av begrepstriologien	6
Det kyndige blikk	7
Det ukyndige blikk.....	8
Det døde blikk.....	9
Blikkene – om å se slik at man forstår	10
Det utforskende aspekt ved det ukyndige blikk.....	11
Blikkene som utgangspunkt for kultursensitivt barnevern	13
En praktisk måte å nærme seg verdener på	13
Kultursensitiv praksis	13
Kontekstuell justering.....	14
Implementering av nye metoder.....	15
Det ukyndige blikk i fagutvikling	16
Avslutning.....	18
Litteratur	19

Innledning

I dette heftet vil tre begreper fra Jakob Meløes filosofi bli presentert. Begrepstriologien det kyndige blikk, det ukyndige blikk og det døde blikk viser til bestemte måter å se på. De representerer tre ulike perspektiver. Perspektivene er avhengig av hvor man er posisjonert i forhold til den verden man observerer. De tre ulike posisjonene går fra deltaker i verden, via nysgjerrig og lærevillig fremmed, til en fremmedhet hvor man ikke aksepterer det man står overfor som eksisterende, gyldig eller gangbart. I disse tre posisjonene er muligheten til faktisk å se svært forskjellig. Denne forskjellen i posisjon brukes som et inntak for å diskutere kultursensitivitet i barnevernet.

I første del vil de tre blikkene bli presentert og vesentlige aspekt ved dem blir diskutert. Deretter vil disse bli satt i sammenheng med utvikling av kultursensitiv praksis i barnevernet. Videre vil det bli diskutert hvordan de tre blikkene kan gi barnevernet redskaper for å sikre at implementering av nye metoder følges av kontekstuelle tilpasninger. Til slutt trekkes de inn i relasjon til fagutviklingsprosessene i barnevernet.

Hensikten er å presentere begrepstriologien for barnevernsfeltet, fordi de kan bidra i arbeidet med å integrere kulturell tilpasning av barnevernets arbeid.

Å se

Å ta hensyn til kontekst – bruk av begrepstriologien

For barnevernet er det en utfordring å ta hensyn til barnets og familiens kontekst. Det er vanskelig for barnevernsarbeideren, det er få rollemønstre å forholde seg til og det er få beskrivelser om hvordan det skal gjøres. For mange barnevernsarbeidere oppleves ikke det å sette barnevernsaker i kontekst som problematisk. Det er fordi mange saker har en omgivelse og foregår i et miljø som er kjent for barnevernsarbeideren. Det kan være at familien opplever vanskeligheter som barnevernsarbeideren ikke selv kjenner til, men lokalsamfunnet som familien forholder seg til er kjent. Barnevernsarbeideren vet hva som er gyldige omgangsformer, hvilke oppdragelsesidealer som eksisterer eller hva som betraktes som god omsorg. Å lese den konkrete saken inn i disse rammene er å sette saken i kontekst. Det blir vanskeligere når lokalsamfunnet er ukjent for barnevernsarbeiderne. Barnevernsarbeiderne må også sette seg inn i andre normer, andre tradisjoner og andre verdisystemer, i tillegg til å forholde seg til de konkrete momentene i saken som de arbeider med. De må både se familien i en kontekst de selv ikke kjenner, og de må sørge for at den arbeidsmåten de bruker er tilpasset denne kulturen.

Det er denne utfordringen som Jakob Meløes filosofi kan bistå. Ved å bruke begreper fra hans tenkning kan man finne en praktisk måte å nærme seg ulike verdener på. I det følgende skal vi se på hvordan man som barnevernsarbeider kan utarbeide en kontekstuell orientert barnevernspraksis hjulpet av Jakob Meløes filosofi.

Jakob Meløe har utviklet en begrepstriologi. Begrepene er et verktøy for å kunne se de kontekstuelle rammer som virksomheter kan forstås i. De handler om det å se. Meløe har kalt begrepene det kyndige blikk, det ukyndige blikk og det døde blikk (Meløe 1979). De handler om det å synliggjøre og posisjoner å se fra. Grunnleggende for denne begrepstriologien er at de problematiserer hvordan man ser noe på basis av de erfaringer man har. Har man erfaring fra en virksomhet, da ser man verden omkring denne virksomheten på en annen måte enn dersom man ikke har en slik erfaring. Reindriftsutøveren ser vidda og reinflokkens oppførsel på vidda på en helt annen måte enn turgåeren som observerer reinflokken. En fisker om bord i en fiskebåt, ser båten og verden som er knyttet til fisket på en annen måte enn en som ikke har erfaring som fisker. Begge eksemplene har Jakob Meløe brukt for å illustrere blikkene (Meløe 1990, Meløe 1994). Begrepene er tett knyttet opp til erfaringer med en verden for å forstå en verden. Dersom man har erfaringer fra en virksomhet i en verden, ja så ser man denne verden med et annet blikk enn en som ikke har erfaring. Begrepene følger da teoritradisjoner man kaller fenomenologisk hermeneutikk. I denne tradisjonen anser man at

forståelse er basert på hele personens erfaring. Observasjon og fortolkning atskilles ikke i forståelsesprosessen¹.

Blikkene og forklaring på dem, gjør det mulig for oss å dele inn verden i hva man kan se, og hva man ikke kan se. Da kan man finne frem en praktisk måte å nærme seg andre aktører² på. Måten man tilnærmer seg vil være avhengig av hvilken form for erfaring man har med verden. Se for deg en som svømmer. Han ser kystlinja som en linje hvor han kan svømme til land. Dersom han var i båt ville han ha sett kystlinja som steder han kan legge til med båten sin, og steder som ikke er egnet til å ta båten inn til land. Han ser dermed kystlinja som steder og ikke-steder. Slik deler man inn sin verden på bakgrunn av sine virksomheter. Det man har erfaring med gir også innspill til hvordan man deler inn verden.

Måten man nærmer seg hverandre på vil være avhengig av om man deler steder, eller om man har forskjellige typer virksomheter slik at man ser verden ulikt. Begrepene hjelper oss til å forholde oss til slike forskjeller. De hjelper oss også til å innse når vi ikke deler verden med den vi møter. Når man skal bistå, hjelpe og endre omsorgsbetingelser for barn og familier er en slik innsikt til stor hjelp. Blikkene, og innsikten man får når man kjenner til forklaringene på blikkene, fører til at man kan ta hensyn til konteksten. Man ser konteksten fordi man er bevisst at man ikke nødvendigvis deler konteksten med den andre. I tillegg fører erkjennelsene om de ulike måter man ser på, basert på de ulike erfaringer man har med virksomheter, at man ikke møter andre med en forsteinet idé om deres verden. Oppmerksomheten mot virksomheten gjør at det er den reelle, nåtidige kulturen som danner rammen for kontekstforståelsen. Det i motsetning til en kulturforståelse som er basert på fordommer, misforståelser eller foreldet kunnskap om den kulturelle bakgrunnen.

Det kyndige blikk

Det kyndige blikk er blikket til innsideren. Han forstår det han ser, og han vet at han forstår det. Et medlem av et lokalsamfunn er kyndig i den virksomheten som finnes i lokalsamfunnet. Han vet også selv at han forstår denne virksomheten. Det kyndige blikket har den som er helt innenfor som deltaker. Han kjenner til virksomhetene, og vet selv at han forstår disse. Han er kyndig i det som foregår. Eksempler Jakob Meløe gir på en med det kyndige blikket er skipperen ombord i en båt. Han vet at han kjenner, og dermed forstår, virksomheten om bord i båten. Han betraktes derfor som kyndig.

¹ Dette er en teoritradisjon som i noen sammenhenger kontrasteres i forhold til britisk empirisme. En slik kontrastering gir mening når man arbeider med Meløes tekster fordi hans filosofi er utarbeidet, i alle fall i de tidligste årene, som et alternativ til britisk empirismen (eller logisk positivisme) og Arne Næss' hegemoni i datidens norske filosofiske fagmiljø. Meløe var en av de unge norske filosofene som på 50 - 60 tallet søkte mot Wittgenstein og Heidegger for å etablere en filosofi som ikke var forankret i den dominerende erkjennelsesteoretiske teoritradisjonen representert ved Arne Næss og miljøet i Oslo på 40 - 50 tallet (Bostad 1995).

² Aktøren er et viktig ord for Jakob Meløe. Aktøren er for han den som handler, og dermed den man må ta utgangspunkt i. Aktørfokuset hans fører til at han kan løsrive seg fra de skjematisk tilnærmingene som empiristene brukte. Han kalte skjematiskeringen for protokoller, hvor man analyserte hver enkelt observerte del til sine minste erfaringsmessige bestanddeler (Meløe 1979). Dette var å løsrive handlingen fra sin sammenheng, og dermed å løsrive aktøren fra sin verden (Meløe 1983).

Grunnleggende for det kyndige blikk er altså erfaring med virksomhetene. Erfaringene gir en fortrolighet som tilsier at man ser alt som er, uten at man dermed behøver på finne ord eller begrepsliggjøre alt som skjer. Det er for eksempel vanlig at de som deler samme verden, og deltar i samme virksomhet, kan kommunisere om verden og virksomhetene i denne verden, uten å bruke mange ord. Tenkt på to fiskere om bord i en båt. De behøver ikke å uttrykke alt som skal gjøres i ord for å forstå en hel serie av handlinger. På samme måte kan man si at studenter er fortrolige i utdanningsverden. De kan si *kollokvier* og sammen vite at det betyr å møtes, ha lest samme tekst, samarbeide om oppgaveløsninger og samtidig inngå i en gruppe som sammen finner frem til mer kunnskap enn deltakerne klarte hver for seg. For andre er *kollokvier* er fremmedord, og hele situasjonen og alle handlingene må bokstaveres for at det skal fremstå som forståelig. To reindriftsutøvere kan med korte kommentarer fortelle hverandre en hel masse om forholdene for reinen. De vet med seg selv at de selv forstår hele innholdsrekken, og stoler på at den andre også gjør det. Dersom de skulle fortelle det samme til en som ikke har erfaring fra reindrift måtte de ha brukt mange ord, og gjennomgått handlingene en for en for at det skulle bli forståelig.

Barnevernsarbeideren er kyndig når han vet at han er familiær med de omgivelsene som barnet er en del av. Han vet at han forstår alt som er å forstå, og ingen virksomhet vil kunne tre frem som han ikke kjenner som sin egen. Barnevernsarbeideren som selv er vokst opp på samme sted som familien kan ha en slik inneforståthet. Den som har tilgang til språket som snakkes, og som selv praktiserer de kulturelle forordninger som er vanlig i lokalsamfunnet, er innløst i stedets kultur. Han kan ha det kyndige blikk i møte med familien.

Det ukyndige blikk

Det ukyndige blikk tilhører den som har en posisjon som er utenfor. Han mangler, eller har lite kunnskaper om det som foregår fordi han mangler erfaring med virksomheten. Den som bruker det ukyndige blikk har en visshet om at det er en noe han ikke ser og dermed ikke forstår.

Forskeren har ofte dette blikket i møte med et felt. Det ukyndige blikk er blikket til den utenforstående. Han vet at han ikke ser alt som er å se. Han vet at det er mye i denne kulturen han ikke ser, og derfor ikke forstår. Den tilreisende til et lokalsamfunn vil være et eksempel på en med det ukyndige blikk. Den tilreisende observerer mange ulike virksomheter i lokalsamfunnet, uten å forstå disse. Han stiller derfor mange spørsmål. Om han forblir i lokalsamfunnet over lang tid, stiller mange spørsmål og får gode svar, vil han kanskje etter hvert bli mer kyndig enn ukyndig. Allikevel er det ikke sikkert han noen gang vil bli helt kyndig.

En barnvernsarbeider med et slikt blikk er den som antar at det er noe ukjent ved det han observerer. Han stiller seg spørrende til det som skjer, og søker etter informasjon om det han ikke kjenner til. Han vil dermed ha mulighet til å oppdage det som er ukjent. Da kan han

komme til å se det han eventuelt ikke har lagt merke til tidligere. Barnevernsarbeideren med det ukyndige blikk kan både være en barnevernsarbeider fra samme kulturelle gruppe som de han arbeider for, eller han kan ha tilhørighet til en annen kulturell gruppe. Det kan være erfarne samiske sosialarbeidere som arbeider i samiske lokalsamfunn som anvender ukyndig blikk. I så fall vil han stille spørsmål, se etter om det er noe han ikke kjenner og stadig søke etter ny informasjon. Aktiviteten fører til at noen selvfølgeligheter blir tematisert og noen vanlige handlinger blir kommentert. Selv om det kan virke overflødig, sikrer det at misforståelser ikke opptrer. I tillegg kan det å legge ord på det som er selvfølgelig og vanlig, føre til at noe "litte granne" ulikt blir oppdaget. Å innta posisjonen som det ukyndige blikk gir, er å stille seg undrende overfor det man står overfor. Det er å anta at noe er skjult, forestille seg at det er noe i situasjonen man ikke ser, og dermed ikke forstår.

Det døde blikk

Det døde blikk er blikket til den utenforstående som ikke ser alt som er å se, men er helt uten mistanke om at han ikke ser alt. Det døde blikk er blikket til den som er utenfor en virksomhet, men som ikke er klar over denne utenforstående posisjonen selv. Den som møter noe ukjent uten mistanke om at det er noe vedkommende ikke ser, og dermed ikke forstår, møter denne verden med det døde blikk. Ved ikke å anerkjenne at det er noe man ikke ser, og dermed heller ikke forstår, stiller man seg ikke i posisjon overfor den verden man møter. Man melder seg ut fra muligheten til noen ganger å bli innvidd i noen av handlingene.

Jakob Meløe sier om dette blikket at det er en tilstand av ineksistens. Et eksempel på ineksistens er den besøkende i en flerkulturell bygd i Nord-Norge som ikke kan se noen eksempler på samisk kultur i bygda. Han konkluderer dermed at bygda ikke er en flerkulturell bygd, men en helt vanlig norsk småbygd. Denne besøkende er ineksisterende i den samiske kultur i bygda. Ikke bare er den samiske kulturen ukjent for han, han anser den som ikke-eksisterende. Virksomhetene eksisterer ikke i den besøkendes verden, og den besøkende eksisterer ikke i denne verden. Jakob Meløe mener at dette er en form for ikke å eksistere. Virksomhetene eksisterer ikke i den fremmede verden, og den fremmede kommer da i den situasjonen at han ikke eksisterer i denne verden. Det døde blikk er blikket til den som er helt uten mistanke om at det er noe som «ligger i mørket», i den forstand at han ikke har kjennskap til det som skjer og at han dermed betrakter det som ikke eksisterende. Det er mange som kommer som en fremmed som havner i denne situasjonen. Den som tror han forstår alt, finner ingen grunn til å stille spørsmål. Han får dermed heller ikke kjennskap til at det er noe å se som man ikke ser. Han er utenfor uten å vite det selv. Han er ikke tilstede i verden.

En barnevernsarbeider som overhode ikke er interessert i familiens kulturelle referanseramme, enten fordi han ikke mener det er vesentlig eller fordi han ikke klarer å se forskjeller mellom hans verden og den andres verden, er et eksempel på en som har det døde blikk. I møtet mellom barnevernsarbeideren og klienten, det vil si i møte mellom saksbehandler og barnet og barnets familie, er den verden familien er en del av viktig for

samhandlingen. Det vil være av vesentlig betydning at barnevernet ikke manøvrerer seg i en posisjon hvor det blir ikke-eksisterende i forhold til familien. Det å eksistere for familien er en nødvendig forutsetning for å gå i en fortolkning. For å kunne se familien, må barnevernet ha forbindelser med familien. Barnevernet må være i verden sammen med familien. Det betyr imidlertid ikke at barnevernet må være kyndig i denne verden. Forbindelsene må ikke ha en total preg av å inngå i alle strukturerer, men det må være noen former for forbindelser. Det må være noen felles referanser i horisontene. Disse forbindelsene kan etableres som en profesjonell kompetanse. Det vil si å anvende det kyndige blikk.

Blikkene – om å se slik at man forstår

Det går an å delta i en verden uten å ha praktisk erfaring fra virksomhetene. Man er da en ukyndig deltaker. Det går også an å ikke delta i verden ved at man ikke har blikk for de virksomheter som skaper verden. Denne vil dermed ikke eksistere i verden, og verden vil derfor heller ikke eksistere for han.

De tre blikkene til Meløe (1979) kommenterer akkurat disse tre posisjonene. Det kyndige blikk er han med erfaring fra, og fortrolighet med, verden. Hans posisjon er innenfor. Det ukyndige blikk er han som ikke har erfaring fra, eller fortrolighet med, verden og selv er klar over dette. Hans posisjon er utenfor, men eksisterende. Det døde blikk er verken utenfor eller innenfor, fordi han ikke anerkjenner eksistensen av det han ikke ser.

«Hvis vi er fremmed for den verden aktøren handler innenfor, er vi også fremmed overfor det han retter blikket mot og handler med hensyn på. Og dermed er vi også fremmed for selve handlingen, det han gjør.» (Meløe, 1997)

Posisjoner å se fra er essensielt for å kunne forstå. Om det er innenfor eller utenfor er mindre essensielt, begge gir muligheter for å innta en posisjon. Ut fra posisjon begynner arbeidet med å forstå. Å kunne sette noe i kontekst, er dermed ikke avhengig av at man har den hele og fulle erfaring fra virksomhetene, men at man kan komme i en posisjon slik at man får vite mer. For å kunne vite mer er man avhengig av å eksistere (som menneske) sammen med dem man inngår i relasjon med. Dermed er posisjonering viktigere enn kyndighet. Kyndighet er bra, men ikke essensielt i det å delta. Man kan også delta med det utgangspunktet at man søker å erfare mer. Men man må gjøre et grep for å forstå:

«...Hvis du ikke forstår det aktøren gjør, rett ikke blikket (bare) mot aktøren. Peil inn det stedet aktøren ser fra. Og rett blikket mot det aktøren retter sitt blikk mot» (Meløe 1997).

For å forstå det man ser, må man stille seg i posisjon. Anbefalningen til barnevernet er å stille seg i utenforstående posisjon, og anta at det er noe man ikke ser og dermed heller ikke forstår.

Det utforskende aspekt ved det ukyndige blikk

Det ukyndige blikk er det blikket og den posisjonen som er mest interessant for barnevernet. Når den utenforstående kommer som en profesjonell, som jo barnevernarbeideren er, kan den utenforstående gå i møtet ved bruk av det ukyndige blikk. Det ukyndige blikk er en posisjon som er utforskende. Den stiller spørsmålsteget ved situasjonen. Å møte med det ukyndige blikket innbyr til undring, refleksjon og gjennomtekning. Det gir grunnlag for å kommentere og sette ord på både det som er vanlig og uvanlig.

Spørsmålene et slikt blikk fordrer, gir barnevernarbeideren et redskap for å få et innblikk i brukernes livsverden. Ved det kan brukeren og barnevernarbeideren være sammen om situasjonsbestemmelsen. Brukeren blir sett i et helhetssyn, hvor fortolkningen er knyttet til den verden som er betydnings- og meningsskapende. I denne formen for møte er det lagt inn en respektfullhet for den livsverden som den andre har, en respekt som leder til at man er-i-verden sammen: Man sørger for, man er sammen med, man er med andre i verden. Dette er det grunnleggende ved det å være menneske, i følge Heidegger.

En profesjonell hjelper, en kompetent fortolker kan ikke se mennesket, uten også å se etter de forbindelser mennesket er en del av. Barnevernets respekt for barnet er vanligvis knyttet til ideen om hvordan barnet skal ha det for ikke å være i risiko, i akutt fare eller i en situasjon som er skadelig for fremtidig utvikling. Den verdenen barnet har med seg i møtet forblir usett. De forbindelser barnet er en del av, det som gir barnet liv i en verden, gis det vanligvis liten mulighet til å se. Fortolkningen blir ytre. Dette er eksempel på at barnevernarbeideren møter barnet og barnets kontekst med det døde blikk. Barnevernarbeideren ser ikke at barnet har en livsverden som er, eller kan være, fremmed for han. Han er altså helt uten mistanke om at dette har innvirkning på forståelsen av situasjonen.

Utfordringen for barnevernarbeideren er dermed å gå fra bruk av det døde blikk til det ukyndige blikk. Det er en overgang som handler om å gå fra å anta at det er noe som er skjult for barnevernsarbeideren. Gjennom spørsmål og samtaler med familien og barnet kan det som ligger i mørke bli sett. Da kan uprøvde muligheter bli synlige og ordninger som fungerer kan trekkes frem. Misforståelser basert på at man tror man vet, kan ryddes bort. Å møte noen med den posisjonen som det ukyndige blikk gir, innbyr til respekt, samtaler og samhandling.

Noen barnevernarbeidere i Nord-Norge kan ha tilhørighet til samme kultur som familien og barnet. Disse ville vel gjerne kunne tre inn i møtet med det kyndige blikk. Når jeg allikevel appellerer til det ukyndige blikk, er det fordi blikket fordrer spørsmålene og en antakelse om at man kanskje ikke ser alt som er å se. På tross av et navn som kan gi assosiasjoner til lite kompetanse, er det mye klokskap forbundet med bruk av det ukyndige blikk. Denne innfallsvinkelen åpner for noe i kulturen som kan være skjult for barnevernsarbeideren. Det kan være skjult også for barnevernarbeideren som har tilhørighet til kulturen. Å tro at man ser, og dermed også forstår alt, uten å gjøre det, er å møte med det døde blikk. Det døde blikk og det kyndige blikk er dermed nærmere hverandre, og begge lengst vekk fra den undrende og spørrende posisjonen som bruk av det ukyndige blikk gir. Barnevernets arbeid er nettopp å stille seg undrende og spørrende overfor den situasjonen de står overfor. Undersøkelsene

barnevernet setter i gang har som fundament, som grunnleggende idé, at barnevernet ikke allerede vet. Denne åpne innstillingen må gjelde både møtet, fortolkningen av den enkelte situasjonen og beskrivelsen av de omkringliggende forhold. Da kan konteksten tre frem for barnevernsarbeideren.

Det er verdt å merke seg at det jeg sier er at i barnevernsaker er ofte det ukyndige blikk mer hensiktsmessig enn det kyndige blikk. Det er fordi det kyndige blikk er knyttet til innenforskap. Det kyndige blikket er blikket til de som deler samme horisont. Barnevernets mandat er imidlertid ikke å dele foreldres horisont. Barneperspektivet skal være grunnleggende i barnevernets arbeid. I barnevernsaker er det ofte slik at barna og foreldre ikke deler samme horisont. Dermed kan ikke barnevernet totalt etablere samme horisont som foreldre fordi det kan føre til et foreldrevern, mer enn et barnevern. Den andre ytterligheten er å møte med det døde blikk. Det er å totalt mangle forbindelser med foreldrene. Barnevernet vil ikke eksistere i foreldrenes verden og det vil ikke lede frem til noen form for relasjon mellom barnevernet og foreldrene. Dermed manøvrerer barnevernet seg ut av posisjonen til å reelt kunne drive vern av barn.

Denne mellomtingen mellom å dele samme horisont og ikke eksistere i verden, finnes i Meløes beskrivelse av det ukyndige blikk. Det vi ser er at det ukyndige blikk er en måte å se på som er tilpasset barnevernets mandat i samfunnet for vern av barn. Det er også en måte å se på som bidrar til at kulturelle forhold blir integrert i barnevernsarbeidet i alle saker, ikke bare de særskilte saker hvor det er helt åpenbart at kulturelle forskjeller er tilstede.

Blikkene som utgangspunkt for kultursensitivt barnevern

En praktisk måte å nærme seg verdener på

Anbefalingen til barnevernet er å stille seg i en posisjon som er undrende og utforskende. Til det kan man innta det ukyndige blikk, og møte familiens virksomhet som noe man ikke er innforløst i. Da stiller man seg utenfor, men har mulighet til å oppdage nye forhold. Man kan stille seg slik at man ser noe man ikke så tidligere.

Å stille seg i en slik posisjon er en praktisk måte å nærme seg verdener på. Ved å se handlingen som konstituerer en verden, og forsøke å sette ord på disse, kan den andres verden tre frem for en. I Hefte 4 *To samiske steder* (Saus 2006a) er det presentert seks innfallsvinkler for å skaffe seg lokalkunnskap. 1) Spør mor og far hva de synes er viktig for deres barn. 2) Gå «oppdagelsesrunder» i nabolaget. 3) Å snakke med folk i uhøytidelige anledninger. 4) Ta kontakt med «ressurspersoner» i lokalsamfunnet. 5) Spør hva som er vanlig og uvanlig. 6) Spør foreldrene hva som er annerledes «nå» i forhold til når de var barn. Innfallsvinklene er eksempler på praktiske måter å nærme seg verdener på. Det er bruk av det ukyndige blikk i praksis. Å spørre etter ordninger i lokalsamfunnet som folk bruker og er familiære med, gir inntak til å skaffe seg oversikt over den kulturelle konteksten til folk.

Kultursensitiv praksis

Kultursensitiv barnevernsarbeid er at barnevernet tilrettelegger sitt arbeid og sin virksomhet på en slik måte at den er tilpasset kulturen. Det innebærer å møte brukerne med respekt for den kulturelle, sosiale, økonomiske og religiøse bakgrunnen de har. Arbeidet er avhengig av at man kjenner til kulturen og har tilgang til informasjon om hvordan kulturen er. Kulturell sensitivitet hjelper praktikerne til å være åpen, respektfull, varsom og fleksibel i forhold til egen og andres kultur. En praktiker som er kulturell sensitiv vil være klar over at klienter med en annen kulturell bakgrunn vil ha mye til felles med en selv. Allikevel vil den som integrere en praksis som er kultursensitiv også forstå at klienten kan ha en annet "verdensbilde" (Lee og Greene 2003).

Bakgrunnen for at en tjeneste ser behovet for kultursensitiv praksis er som regel at de som arbeider der opplever det som et behov. De jobber som regel med folk som har en annen kulturell bakgrunn enn (flertallet i) personalgruppen. Det er altså kulturens særegenhet, sett fra tjenesteenhetens synsvinkel, som er grunnlaget for at kulturell sensitivitet etterspørres. Med et slikt utgangspunkt blir det de spesielle aspektene ved kulturen som trekkes frem når arbeidet skal utformes. Det blir det som skiller kulturen fra andre kulturer og majoritets-

kulturen som blir malen for arbeidsmodellene (Mindell, Vidal des Haymes og Francisco 2003, Bayes-Watson 2005, Belone, Gonzalez-Santin, Gustavsson, MacEachron og Perry 2002, Hodge 2004).

I kultursensitivt barnevernsarbeid har dette blitt sentralt. Det er med på å anerkjenne at det unike, det spesielle og uvanlige (for barnevernet) er viktige referanser for familien. Fordelen med anerkjennelsen er at kulturens egenart blir ivaretatt. Kulturelle elementer som ellers ville ha vært usynlig for barnevernet blir tatt hensyn til. Å bygge på kulturens egenart kan også bidra til å legitimere verdien til minoritetskulturen. Legitimitet i befolkningen er viktig for barnevernets arbeid. Uten kunne arbeidet fått karakter av kolonialisering. Kolonialisering ved at de som kommer fra minoritetskulturen tvinges inn i forståelsesrammer som springer ut fra, og er tilpasset, majoritetsgruppens kultur (Voss, Douville, Little Soldier og Twiss 1999).

På den andre siden er det viktig å nyansere muligheten for at det særegne ved kulturen skal danne grunnlag for barnevernets praksis. Det kan være at det unike ikke er den viktigste kulturelle referansen for familien. Det kan være at det særegne for kulturen kun er en liten del av den kulturelle bakgrunnen. Kulturelle trekk som er svært forskjellig fra andre kulturer kan være enkle å få øye på, uten at de dermed er de mest vesentlige aspektene ved kulturen. Det betyr at dersom barnevernet kun baserte sin kulturelle sensitivitet på det barnevernet selv oppdaget som vesentlige trekk, kunne andre mer betydningsfulle forhold forblitt i mørke for barnevernet. Posisjon gjenfinner vi i det døde blikk. Her stiller den som er utenfor seg i en posisjon hvor han eller hun gjør seg selv til ikke-eksisterende overfor det han ikke ser, og dermed heller ikke forstår. Da kan ønsket om å være kultursensitiv bli umulig å realisere.

Kontekstuell justering

Kontekstuell justering er viktig. Det betyr å sørge for at fortellingene man forholder seg til er basert på kunnskap om folkene og deres omgivelser. Da kan man sikre at familien, barnet eller ungdommen man arbeider med faktisk deler oppfatningen av hva som er vesentlig ved kulturen. Det innebærer at man posisjonerer seg slik at deres fortellinger om egen kontekst kan komme frem. Det innebærer å gjøre bruk av det ukyndige blikk. Da kan man ikke bare stole på egen observasjon og forståelse av hva som er den kulturelle bakgrunnen. Man må komme i posisjon overfor de som har denne kulturelle bakgrunnen og få frem deres beskrivelse av egen kultur.

Kultursensitiv praksis har sin største utfordring i denne manøveren. Å gå fra den respektfulle holdningen man fremviser ved å trekke inn de spesifikke og særegne trekkene i kulturen, til å la folk sine egne fortellinger tre frem som de gyldige fortellingene er krevende. Bevisstgjøring av egne begrensninger blir da avgjørende for å make denne overgangen. Begrensningen ligger ikke i det man er i stand til å få til. Det er ikke avhengig av egen kulturell bakgrunn. Begrensningen ligger i perspektivet man er i stand til å innta. Dersom man er i sin egen kultur, i sitt eget lokalsamfunn og jobber i det man opplever som eget

nærmiljø, gir det muligheter for å se det man står overfor, og vite at man ser alt som er å se. Da beveger man seg i landskapet med det kyndige blikk. Noen i barnevernet vil ha dette perspektivet. Men kanskje færre enn de som selv tror det. Lokalsamfunnet kan ha ulike områder, som innbyrdes er forskjellige og ulike. Å tro at man ser alt som er å se, uten å gjøre det er å bevege seg i landskapet med det døde blikk. Derfor er det å anbefale at barnevernsarbeiderne strever etter å innta en posisjon hvor de bruker det ukyndige blikk. Da kan de unngå å komme i en situasjon hvor de tror de kjenner konteksten, uten å gjøre det. De blir også i stand til å oppdage nye forhold, for eksempel situasjoner som har oppstått i den siste tiden.

Implementering av nye metoder

I barnevernet er det for tiden en stor stasing på fagutvikling og kvalitetsheving av tjenesten. Nye arbeidsformer prøves ut, nye modeller settes i verk, samarbeid innledes mellom flere kommuner, nye institusjoner bygges opp og tiltaksrepertoaret økes. I tillegg er det mange barnevernsarbeidere som øker sin reelle og formelle kompetanse gjennom kurs, seminarer, videreutdanning og prosjektarbeid.

Barnevernet blir i flukt med disse prosessene bedre til å kritisk reflektere over egen praksis. Blant annet er det i mange flere tilfeller slik at barnevernet er sikker på at den praksis de yter er den beste. Mange av de nye metodene har forskningsmessig støtte for at de virker i forhold til intensjonene, og gir et resultat som er bedre enn ved bruk av andre innfallsvinkler.

Den økte kompetansen gjør barnevernet i stand til å trekke veksler på denne utviklingen på en måte som gjør at de også justerer metodene til de skiftende lokale kontekster. Voss, Douville, Little Soldier og Twiss (1999) har pekt på behovet for kulturell fleksibilitet når nye metoder implementeres. Barnevernet kan komme til å gjeninnføre kolonialisering dersom de ikke justerer sine metoder til lokale forhold. Måten å unngå slike feilgrep er å inkludere dynamiske modeller for arbeidet med implementering av nye metoder og modeller. Yip (2005) argumenterer for en større vektlegging av internasjonalisering av barnevernet. Dynamiske modeller for utveksling av sosiale ferdigheter mener han kan gi muligheten for en mer kontekstuell form for innføring av arbeidsformer mellom de ulike områdene av verden. En slik dynamisk modell for utveksling av ferdigheter i sosialt arbeid kan inkludere kulturkunnskap som er åpen for stadig refleksjon av egen praksis (Yip 2005). Hans modell er å la globale metoder få lokale uttrykk, hvor det sentrale er å tilpasse metodene til særlige kulturelementer. En viktig ingrediens er å trekke lærdom fra land eller regioner.

En slik modell krever at kulturell sensitivitet er bakt inn i barnevernets grunntenkning. Gjennom det blir de i stand til å vurdere egne handlinger, og kritisk reflektere over sin virksomhet. Å integrere kultursensitivitet i implementeringsprosessene vil bety og justere modellene i forhold til det lokale særpreget. Kunnskapen om lokale forhold får man ved å møte lokalsamfunnet med det ukyndige blikk. I tillegg vil eventuelle mulige problematiske sider

ved tilpasningen av modellene til lokale forhold bli oppdaget. Da kan barnevernet bli i oppmerksom på eventuell usynlige diskriminerende og/eller etnosentriske aspekt ved praksisen.

Det ukyndige blikk i fagutvikling

Faglig utviklingsarbeid er en viktig del av barnevernsarbeidet. Det kan skje ved personlig kvalifikasjonsheving, hvor barnevernsansatte videreutdanner seg, går på kurs eller på andre måter øker sin kompetanse. Fagutvikling kan også gjennomføres ved at noen eller alle i personalgruppen deltar i prosjekter med mål om faglig utvikling av tjenesten. De fleste som har jobbet en stund i barnevernet har gjerne vært med på den ene, eller begge formene for kompetanseheving.

Thuwai Smith (1999) har pekt på nødvendigheten ved å inkludere urfolk i utviklingsarbeid. Hun hevder at det er viktig for at fagutvikling innenfor helse-, sosial- og oppvekstsektoren skal komme urfolksminoriteter til gode. Selv om det ikke er nødvendig at barnevernsarbeideren er fra samme kultur som klienten, er det nødvendig at det er representanter for minoriteter med i det faglige utviklingsarbeidet. Hennes poeng er at det er nødvendig for at prosjektene skal bli vellykket, og nødvendig for at de skal generere ny og anvendelig kunnskap. Ved å inkludere urfolk i fagutviklingen unngår man stereotype forestillinger basert på bildet av urfolkene som "de andre". Inkludering sikrer også at ny kunnskap baseres på kunnskap om urfolks særlige situasjon. Ikke minst unngår man at urfolk systematisk utelukkes ved innføring av nye arbeidsformer.

Sobeck, Chapleski og Fisher (2003) har utarbeidet en liste over ulike strategier for å inkludere urfolk i forskning om urfolk. Motivasjonen er hele tiden å holde åpen en reflekterende tilnærming som gjør det mulig å beskrive og gjenskrive lokalsamfunnsbeskrivelsen. Det er ikke den statiske engangsbeskrivelsen som er av interesse, men den stadige fortellingen om virksomhetene. Det gjelder å holde beskrivelsen i takt med samtiden, noe som kun ivaretas dersom folk som er involvert i virksomhetene får bidra med sine beskrivelser.

Listen som her presenteres lagde Sobeck, Chapleski og Fisher (2003) som hjelp for forskere som forsøker å inkludere urfolk gjennom hele prosessen. Siden forskning og faglig utviklingsarbeid er beslektede aktiviteter, kan retningslinjene også være nyttige for barnevernfaglig utviklingsarbeid. For å gjøre listen relevant er punktene omskrevet slik at de gir mening for norsk barnevern i samiske områder.

- Undersøk lokalsamfunnet og lær om samiskhet i dette området ved å snakke med lokale ressurspersoner.
- Inkluder samer som prosjektledere, rådgivere eller koordinatorene på alle nivå i prosjektet.

- Ha kulturell kompetanse; sensitivitet er fint, men kompetanse er bedre.
- Be om tillatelse til å presentere forskning på lokale arrangement.
- Beregn tid til å utvikle metodiske hjelpemidler og andre instrumenter som anvendes sammen med representanter for den samiske lokalbefolkningen.
- Bruk fokusgrupper både for å utvikle de metodiske hjelpemidlene og for å fortolke resultater.
- Vurder å bruke flere metodiske innfallsvinkler for å ha flere muligheter til å fortolke resultatene.
- Engasjer mentorer til prosjektet fra lokalsamfunnet.
- Bruk samisk språk i eventuelle intervjuer eller spørreundersøkelser.
- Legg inn fordeler for de som deltar i prosjektet, enten individnivå eller på gruppenivå. Gjøre rede for hva som er gevinsten ved deltakelse for deltakerne.
- Betal (de samisktalende) intervjuerne og oversetterne godt.
- Belønn de som svarer på intervjuet eller spørreskjema, og la dem få kjennskap til dette i forkant.
- Formidling av kunnskapen er viktig. Å spre kunnskapen inn mot det faglige feltet sørger for at det blir kjent for andre, men det er også viktig å formidle seg tilbake til lokalsamfunnet.
- Gi ut en informasjonsbulleteng for å informere og få tilbakemelding fra lokalsamfunnet.
- Vurdere å ha en form for oppmerksomhet for de som deltar i prosjektet, enten i form av en ting med logo, ei bok eller lignede.
- Planlegg kurs, sammenkomster eller lignende positive hendelser som styrker mulighetene til å nå prosjektets mål.
- Oppretthold synlighet i lokalsamfunnet, og ikke være "helikopterprosjekt" som kommer inn, henter informasjon, gir noen anbefalinger og trekker seg raskt ut.

Disse strategiene kan fungere som forslag til fremgangsmåter for å inkludere urfolk, minoriteter og lokalbefolkningen i fagutvikling i barnevernet på en måte som sikrer at det gjennomføres ved hjelp av det ukyndige blikk. Det ukyndige blikk utmerket seg med et perspektiv som er undrende og spørrende. Perspektivet fremmer utforskning ved at den som anvender blikket nærmer seg de andre på en måte hvor de andres verdener blir sentral. Den andre møtes på en måte hvor konteksten blir vesentlig, og får avgjørende betydning for kunnskapsutviklingen.

Fagutvikling hvor slike strategier er integrert, innebærer en inkluderende fremgangsmåte. Fremgangsmåten inkluderer brukeren, den inkluderer det praktisk tjenesteytende nivå, den inkluderer den lokale konteksten og nærmiljøet og den inkluderer kulturelle og sosiale forhold. En slik form for fagutvikling vil imøtekomme mange av de sentrale utfordringene som barnevernet står overfor, særlig de som gjelder nærmiljøforankringen av barnevernsarbeidet.

Avslutning

De tre blikkene det kyndige blick, det ukyndige blick og det døde blick er tre ulike måter å se på, tre ulike perspektiver, avhengig av hvor man er posisjonert i forhold til den verden man observerer. I dette heftet er det argumentert for at barnevernet må innta det ukyndige blick i sin måte å posisjonere seg i forhold til familiene de arbeider med. Det er også anbefalt at det ukyndige blick integreres i fagutvikling generelt fordi det er en posisjon som fremmer kulturell orientering i barnevernet.

Det ukyndige blick har blitt satt opp som et nøkkelbegrep for å kunne utvikle kultursensitiv praksis. Det er den praktiske måten å møte andre verdener på. I forlengelse pekes det på at denne formen for kultursensitiv praksis kan bidra til kontekstuell justering av nye metoder og arbeidsformer som implementeres. Til sist ble det vist til en liste over mulige retningslinjer for å sikre at faglig utvikling skjer på en måte som inkluderer representantene fra minoritetsbefolkningen.

Jakob Meløe sin begrepstriologi er et verktøy for å kunne se de kontekstuelle rammer som barnevernets arbeid er innenfor. Begrepene bistår også arbeidet med å ta hensyn til kontekstuelle rammer i barnevernets arbeid, fordi de hjelper oss til å se hvor viktig det er å inkludere kunnskap fra familiene som barnevernet arbeider med.

Litteratur

Belone, Gonzalez-Smith, Gustavsson, MacEachron og Perry (2002) Social Service: The Navajo Way i *Child Welfare* Vol. 2002 Nr. 5

Bostad, Inga (1995) En generasjonskifte (eller flere) i *Filosofi på norsk I: Vår nære filosofihistorie* Bostad, Inga (Red.) Pax Forlag, Oslo

Boye-Watson, C. (2005) Seeds of Change: Using Peacemakin Circle to Build Village for Every Child. I *Child Welfare* Vol. 82 / nr. 2

Henriksen, Jan Erik (1993) *Fra Siida til Samfunnsplanlegging. En betydnings- og endringsanalyse av Siida og verdde som sosiale relasjoner i det samiske samfunn* Hovedfags-oppgave i sosialt arbeid ved NTNU

Hoëm Anton (1976) *Yrkesfelle, sambygding, same eller norsk* Universitetsforlaget Oslo

Hodge, D. (2004) Working with Hindu Clients in a Spiritually Sensitive Matter. I *Social work* Vol. 49 / nr. 1

Kluckhohn, Clyde og Kroeber, Alfred (1952) *Culture; A critical Rewiev of Concepts and Definitions* Harward University Press, Westport

Lee, M.Y. og Greene, G. (2003) A Teaching Framework for Transformative Multicultural Social Work Education. I *Journal of Ethnic & Cultural Diversity in Social Work* Vol. 12 / nr. 3

Mead, George Herbert (1934) *Mind, self, and society: from the standpoint of a social behaviorist* University of Chicago Press, Chicago

Meløe, Jakob (1997) Om å forstå det andre gjør i *Filosofi i et nordlig landskap. Jakob Meløe 70 år* Greve, Anniken og Nettet, Sigmund (Red.) Universitetsbiblioteket i Tromsø skriftserie, Ravnetrykk Nr. 14 1997

Meløe, Jakob (1994) Steder og verdener i *Kunnskap og utvikling. Rapport fra Nasjonal Fagkonferanse i Pedagogikk* Haavelsrud, Magnus (Red.) Norges Forskningsråd og Universitetet i Tromsø 1994

Meløe, Jakob (1983) The Agent and his World i *Praxiologi* Skirbekk, Gunnar (Red.) Universitetsforlaget, Oslo

Meløe, Jakob (1990) The Two Landscape of Northern Norway i *Acta Borealia* Nr. 1

Meløe, Jakob (1979) *Notater i vitenskapsteori for gruppene humaniora og samfunnsvitenskap med fiskerifag* Universitetet i Tromsø

Mindell, R. Haymes, V. og Francisco D. (2003) A Culturally Responsive Practice Model for Urban Indian Child Welfare Service. I *Child Welfare League of America* mars/april

Meyn, Ulf (1995) *Ånd i hånd og hånd i ånd – En samtale med Jakob Meløes filosofi, ført fra en virksomhetsutøvers sted* Hovedfagsoppgave i filosofi ved Universitetet i Tromsø

Niemi, Einar red. (1992) *Pomor: Nord-Norge og Nord-Russland gjennom tusen år* Gyldendal, Oslo

Pedersen, Steinar (1994) broken av land og vann i Finnmark inntil første verdenskrig i NOU 1994: 21 *Bruken av land og vann i Finnmark i historisk perspektiv. Bakgrunnsmateriale for samerettsutvalget.* Justis- og politidepartementet

Petterson, Arvid og Hanssen, Einar Richter (1994) *Småfolk og drivkrefter: fra 1900 til 1960-årene* Porsanger bygdebok, Lakselv

Rossvær, Viggo (1998) *Ruinlandskap og modernitet* Spartacus Forlag, Oslo

Saus, Merete (2004) *Kontekstuelt barnevern. Barnevern i samiske landskap*” Doktorgradsavhandling ved Universitetet i Tromsø

Saus, Merete (1998) Kontekstuelt barnevern. Lokalsamfunnet som klient i barnevernet i *Kultur møte og terapi i Sápmi* Eidheim, Harald og Stordahl, Vigdis (Red.) Davvi Girji, Karasjok

Saus, Merete (1997) *Å se; utfordringer for barnevernet i møte med det flerkulturelle samfunnet* Hovedfagsoppgave i Pedagogikk / Skoleforskning ved Universitetet i Tromsø

Smith, Tuhiwai Linda (1999) *Decolonizing Methodologies. Research and indigenous peoples.* Zed Books, Dunedin og University of Otago press, London og New York

Store, Arne (1998) *Ja Mii Eliimet Bures – Og vi levde godt* (Dokumentarfilm) Govat, Kirkenes

Sobeck, Chapleski og Ficher (2003). Conducting Research with American Indians: A Case Study of Motives, methods and Results. I *Journal of Ethnic & Cultural Diversity in Social Work* Vol. 12 / nr. 1

Statistisk sentralbyrå 2001

NOU 1994: 21 *Bruk av land og vann i historisk perspektiv* Justis- og politidepartementet

NOU 2000: 3 *Samisk lærerutdanning – mellom ulike kunnskapstradisjoner* Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

Voss, Douville, Little Soldier og Twiss (1999). Tribal and shamanic-based social work practice: A Lakota perspective. I *Social Work* Vol. 44 / nr. 3

Wittgenstein, Ludwig (1998) *Philosophical Investigation* Blackwell Publishers Ltd., Oxford

Wittgenstein, Ludwig (1992) *Filosofiska undersökningar* Thales, Stockholm

Yip, K. A (2005) Dynamic Asian response to globalization in cross-cultural social work. I *International Social Work* Vol. 48 / nr. 5

Barnevernets Utviklingssenter
i Nord-Norge

Skriftserie:

- Nr. 1: Inger Erstad, Merete Saus
"Samhandling innen barnevernet mellom kommune og fylkeskommune".
Rapport, BUS Nord-Norge, 1997
- Nr. 2: Amy Holtan
"Evaluering av barneverntjenesten i Tromsø kommune".
BUS Nord-Norge, 1997
- Nr. 3: Merete Saus
"Å se; utfordringer for barnevernet i møte med det flerkulturelle samfunnet"
Hovedfagsoppgave, BUS Nord-Norge, 1997
- Nr. 4: Inger Helen Erstad
"Mellom tradisjon og fornyelse. Studie av en endringsprosess i barnevernet hvor tradisjonelt barnehjem ble omorganisert til et fylkeskommunalt barne- og ungdomssenter".
Hovedfagsoppgave, BUS Nord-Norge, 1998
- Nr. 5: Inger Erstad, Jens Ivar Nergård, Merete Saus (Red.)
"Seminarrapport 1998". Rapport fra Nettverksseminar 1998.
BUS Nord-Norge, 2000
- Nr. 6: Inger Erstad, Merete Saus, Kirsten Stien (Red.)
"Seminarrapport 1999". Rapport fra Nettverksseminar 1999.
BUS Nord-Norge, 2000
- Nr. 7: Astrid, Strandbu
"Jeg forventet ikke at de skulle svinge med tryllestav...". Foreldres erfaringer fra kontakt med barnevernstjenesten. En kvalitativ intervju-undersøkelse.
Rapport BUS Nord-Norge, 2001.
- Nr. 8: Karin Hansen, Kirsten Stien (Red.)
"Kompetanseoversikt". Oversikt over fagmiljøer og fagpersoner som har barnevernsfaglig kompetanse og i tillegg samisk språk- og/eller kulturkompetanse.
BUS Nord-Norge, 2001.
- Nr. 9: Karin Hansen, Kirsten Stien (Red.)
"Seminarrapport 2000". Rapport fra Nettverksseminar 2000.
BUS Nord-Norge, 2001
- Nr. 10: Merete Saus
"Barnevern i en samisk kommune". BrukerInndragelse i KVALitetsvurdering. - BIKVA-
BUS Nord-Norge, 2001
- Nr. 11: Karin Hansen, Kirsten Stien
"Til dagens barns beste". Evalueringsrapport av Opplæringsplan for barneverntjenestene i Midt-Troms.
BUS Nord-Norge, 2002
- Nr. 12: Svein Arild Vis
"Samtaler med barn i barnevernet"
BUS Nord-Norge, 2004
- Nr. 13: Karen Havnen

"Spor av brukermedvirkning og nye arbeidsmetoder i barneverntjenesten i Harstad"
BUS Nord- Norge og BUS Vestlandet, 2004

- Nr. 14 Merete Saus
"Kulturperspektivet i barnevernsarbeid. Kultur og barnevernsarbeid. Hefte 1"
BUS Nord-Norge, 2006
- Nr. 15 Merete Saus
"Kontekststuet barnevern. Kultur og barnevernsarbeid. Hefte 2"
BUS Nord-Norge, 2006
- Nr. 16 Merete Saus
"Metoder for barnevernet i samiske områder. Kultur og barnevernsarbeid. Hefte 5"
BUS Nord-Norge, 2006
- Nr. 17 Merete Saus
"Fargerikt barnevern. Kultur og barnevernsarbeid. Kultur og barnevernsarbeid. Hefte 6"
BUS Nord-Norge, 2006

Pris: Nr. 1 - 11 kr. 80,- pr. stk.
Nr. 12 kr. 150,- pr. stk.
Nr. 13 kr. 120,- pr. stk.
Nr. 14 - 17 kr. 150,- pr. stk.
Porto kommer i tillegg.

Avhandlinger ved BUS Nord-Norge:

- Dr.grad: Merete Saus
"Kontekststuet barnevern" Barnevern i samiske landskap,
UITØ 2003. Kr. 180,-
- Dr.grad Inger Helen Erstad
"Erfaringskunnskap og fortellinger i barnevernet",
UITØ 2005. Kr. 180,-
- Hovedfag: Wenche Figenschow
"Barnevern og media i samspill" en caseanalyse med strukturteoretisk tilnærming,
NTNU 2005. Kr. 150,-
- Hovedfag: Else Målfrid Boine
"Fra far til sønn" -kjønnspektiv og sosial kompetanse i samisk sammenheng,
NTNU 2005. Kr. 150,-

For bestilling kan vi kontaktes på:

Telefon: 77 75 59 50

e-post: bvunnsekretaer@bvunn.no

Barnevernets Utviklingscenter i Nord-Norge

Davvi-Norgga Mánáldsuodjalusa ovdánahttinguovddáš

Postboks 19, 9038 Tromsø

Telefon: 77 75 59 50 • Telefaks: 77 75 59 10

www.bvunn.no - E-mail: bvunnsekretaer@bvunn.no

ISSN 1503-3147